

Hr Jürgen Ligi
Rahandusminister

25. märts 2026

ARUPÄRIMINE

Hinnatõusude leevendamise ja inimeste toimetulekust

Lugupeetud rahandusminister

Viimaste uuringute põhjal on Eesti inimeste majanduslik toimetulek selgelt halvenenud. Nii Swedbanki kui ka Kantar Emori värsked andmed näitavad, et enamik Eesti elanikke ei suuda oma sissetulekust säästa ega investeerida. Emori uuringu kohaselt ei säästa või investeeeri 67% inimestest üldse või teevad seda minimaalsel määral. Võrreldes 2022. aastaga on oluliselt vähenenud nende inimeste osakaal, kes suudavad kõrvale panna märkimisväärse osa oma sissetulekust.

Samaaegselt on jätkunud toiduainete ja kütusehindade tõus, mis mõjutab kõige valusamalt madalama ja keskmise sissetulekuga leibkondi. Eestis kehtib kõigile kaupadele ühtne 24% käibemaksumäär, mis on Euroopa võrdluses toiduainetele üks kõrgemaid. Seevastu Soome langetas toiduainete käibemaksu juba 2009. aastal 14%-le ning tänavu veelgi 13,5%-ni, säilitades samal ajal üldise käibemaksumäära 25,5% tasemel.

Soome näitel on toiduainete käibemaksu langetamise eesmärk olnud sotsiaalne õiglus – arvestades, et madalama sissetulekuga leibkonnad kulutavad proportsionaalselt suurema osa oma tulust toidule. Hoolimata kartustest, et maksulangetus ei pruugi hindadesse jõuda, näitavad sealne kogemus ja uuringud, et maksulangetus kandus suurel määral tarbijahindadesse ka ilma täiendavate regulatsioonideta. Arutelud Eestis on seevastu keskendunud võimalikele riskidele riigieelarvele ja jaekaubanduse hinnakujundusele, kuid vähem on käsitletud otsest mõju leibkondade toimetulekule olukorras, kus toit ei ole luksuskaup, vaid esmavajadus.

Lähtudes eeltoodust palun rahandusministrilt vastuseid järgmistele küsimustele:

1. Kuidas hindab Rahandusministeerium Eesti leibkondade toimetulekut olukorras, kus enam kui kaks kolmandikku inimestest ei suuda sisuliselt säästa, ning millist rolli mängib selles hinnangus kõrge toiduainete käibemaks?
2. Kas ministeerium on põhjalikult analüüsinud Soome toiduainete käibemaksu langetamise mõju hindadele, leibkondade ostujõule ja riigieelarvele ning millised on peamised järeldused Eesti jaoks?
3. Millistel põhjustel ei ole Eestis kaalutud diferentseeritud käibemaksumäära kehtestamist toiduainetele, sarnaselt väga paljude teiste Euroopa riikidega, arvestades, et madalama sissetulekuga leibkonnad kulutavad suurema osa oma tulust just toidule?
4. Kui peamine vastuväide on risk, et maksulangetus ei jõua hindadesse, siis milliseid järelevalve- või konkurentsimeetmeid peaks riik võimalikuks, et tagada maksulangetuse tegelik kandumine tarbijahindadesse?

Arupärimine

"25" 03.2026 Nr. 969

5. Milliseid maksumuudatusi või sihitud leevendusmeetmeid kavandab valitsus kütusehindade tõusust tuleneva surve vähendamiseks, arvestades, et transpordikulud mõjutavad otseselt ka toidu lõpphinda?
6. Kas Teie peate põhimõtteliselt õigeks lähenemist, mille kohaselt esmatarbekaubad, eelkõige toit, ei peaks olema maksustatud samal tasemel kui luksuskaubad, ning kas valitsus on valmis selles küsimuses poliitilist otsust langetama?

Lugupidamisega

Lauri Leats
Vadim Belobrovitsev
Pete Ermit
Anastassia Kovalenko-Kelvat